

Η Ο Ρ Α Ο Σ

ένα αρχαιογνωστικό περιοδικό

17-21 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΘΗΝΑ 2004-09 17-21

ἐκδότες:

ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ – ΒΟΥΛΑ Ν. ΜΠΑΡΔΑΝΗ

Γ. Α. ΠΙΚΟΥΛΑΣ – ΑΡΗΣ Ν. ΤΣΑΡΑΒΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡλεκτρονική στοιχειοθεσία: ΗΟΡΟΣ

Σελίδωση – φωτογράφιση – ἐκτύπωση – βιβλιοδεσία: Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΕΠΕ

Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Α. Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ – Γ. Α. ΠΙΚΟΥΛΑΣ

ISSN 1105–2163

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

σ η μ ε ί ω μ α	7–8
ΑΤΤΙΚΑ	
ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Νέες Ἀττικὲς ἐπιγραφές	11–22
ΕΛΕΝΗ ΚΟΥΡΙΝΟΥ, Ἐπανέυρεση τῆς IG I ³ 249	23–30
CHARLES V. CROWTHER – ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Συνθήκη Ἀθηναίων καὶ Παρίων	31–38
ΒΟΥΛΑ Ν. ΜΠΑΡΔΑΝΗ, Θραῦσμα τιμητικοῦ ψηφίσματος	39–44
ΓΕΩΡΓΙΑ Ε. ΜΑΛΟΥΧΟΥ, Ἀττικὸ ψήφισμα τοῦ ἔτους τοῦ Πολυεύκτου	45–50
SIMONE FOLLET, Fragment inédit d'un décret honorifique d'époque impériale (EM 13497)	51–67
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΕΡ, Ἕνα νέο δημοτικὸ ψήφισμα τῶν Ἀλῶν Αἰξωνίδων	69–72
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Λόγος τῶν ταμιῶν τῆς θεᾶς Ἀθηναῖς	73–81
S. C. HUMPHREYS, Ephēboi at Ogoros	83–90
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΖΑΡΚΑΔΑΣ, Ἀττικὰ ἐπιγραφικὰ σημειώματα	91–108
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ Κ. ΜΑΚΡΗ, Ἡ χορηγικὴ ἀνάθεση τοῦ Μενετέλους Μένητος Ἄναγυρασίου (IG II ² 3038)	109–117
ΕΛΕΝΗ ΚΟΥΡΙΝΟΥ, Ἐνεπίγραφη βᾶσις ἀναθήματος στὴν Ἀφροδίτη	119–124
ΕΙΡΗΝΗ-ΛΟΥΚΙΑ ΧΩΡΕΜΗ, Ἀναθηματικὲς ἐπιγραφὲς ἀπὸ τὸ Ἐπιγραφικὸ Μουσεῖο	125–132
ΕΙΡΗΝΗ-ΛΟΥΚΙΑ ΧΩΡΕΜΗ, Ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἀρρηφόρου (IG II ² 3473 + 4283)	133–142
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ Κ. ΜΑΚΡΗ, Ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἀπὸ τὶς Ἀχαρνές	143–146
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΛ. ΘΕΜΟΣ, Ἡ ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ τῆς Ἀβρυλλίδος ἀπὸ τὴν Ρωμαϊκὴ Ἄγορὰ	147–152
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Σ. ΣΟΥΡΛΑΣ, Ἀνάθεσις Διοσκούροις ἀπὸ τὴν Ἀθήνα	153–158
ΚΩΣΤΗΣ Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ, Τιμητικὴ ἐπιγραφὴ ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη	159–162
ΗΛΙΑΣ ΚΑΠΕΤΑΝΟΠΟΥΛΟΣ – ΓΕΩΡΓΙΑ Ε. ΜΑΛΟΥΧΟΥ, Ἀττικὲς ἐπιγραφὲς τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων	163–195
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΖΑΡΚΑΔΑΣ, Δύο ἐπιγραφὲς ρωμαϊκῶν χρόνων ἀπὸ τὴ Βιβλιοθήκη Ἀδριανοῦ	197–210
ΒΟΥΛΑ Ν. ΜΠΑΡΔΑΝΗ – ΑΡΗΣ ΤΣΑΡΑΒΟΠΟΥΛΟΣ, Επιτύμβιες ἐπιγραφὲς ἀπὸ ἀνασκαφὲς βορείως τοῦ Πειραιῶς	211–226

ΜΕΛΠΩ Ι. ΠΩΛΟΓΩΡΓΗ, Διορθώσεις, συμπληρώσεις και ερμηνείες σε αττικές επιτύμβιες επιγραφές	227–241
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Χ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ, Ὁ ἐπιτύμβιος κιονίσκος τῆς Καπνικαρέας	243–244
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΠΑΛΛΗΣ, Ἐπιτύμβια στήλη ἀπὸ τὸ Μαρούσι	245–247
ΑΡΙΣΤΕΑ ΤΖΙΩΡΤΖΗ, Ἀττική ἐπιτύμβια στήλη	249–250
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΧΡΥΣΟΒΙΤΣΑΝΟΣ, Θραῦσμα ἐπιγραφῆς ἀπὸ τὴν Γλυφάδα	251–253
ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΛΛΙΟΝΤΖΗΣ, Ἐξ Ἁγίων Πάντων τὸ δεύτερον	255–257
ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ – ERKKI SIRONEN, Ἐπιγραφές Ἀκροπόλεως χριστιανικῶν χρόνων	259–266
JOSEPH L. RIFE, An Early Christian Epitaph from the Panathenaic Stadium in Context	267–278

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΑ

Γ. Α. ΠΙΚΟΥΛΑΣ, Ἐπαναπραγμάτευση Ἀργείου τερμονισμοῦ	279–296
ΕΛΕΝΗ ΖΑΒΒΟΥ, Προσθήκες καὶ διορθώσεις σὲ λακωνικὰ ἐνεπίγραφα μνημεῖα	297–310
ΜΑΡΙΑ ΔΙΑΚΟΥΜΑΚΟΥ, Ἀναθηματική ἐπιγραφή Ἀπόλλωνος Κορύθου	311–315
ΣΩΚΡΑΤΗΣ Σ. ΚΟΥΡΣΟΥΜΗΣ, Κάτοπτρο ἀπὸ το ἱερό τῆς Αρτέμιδος Λιμνάτιδος στὸν Ταῦγετο	317–320
Ι. Α. ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ (μὲ τὴν συνεργασία τῶν Γ. Ε. Μαλούχου καὶ Γ. Κ. Παπαδόπουλου), Ἡ ἐπιγραφή τοῦ ψηφιδωτοῦ τοῦ ληνοῦ στὴν Πάτρα	321–326
ΑΡΗΣ ΤΣΑΡΑΒΟΠΟΥΛΟΣ, Ἡ ἐπιγραφή IG V 1, 948 καὶ οἱ ἐνεπίγραφες μολυβδίδες τοῦ Κάστρου τῶν Ἀντικυθήρων	327–348

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΥΡΚΟΥ, Ἐπιγραφές Μεγάρων	349–359
ΕΛΕΝΑ Β. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ, Προξενικό ψήφισμα τοῦ Κοινού τῶν Βοιωτῶν	361–372
ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΛΛΙΟΝΤΖΗΣ, Ἐπιτύμβιες στήλες ἀπὸ τὴ Βοιωτία	373–395
RICHARD W. V. CATLING, Attalid troops at Thermon. A reappraisal of IG IX P ² (1) 60	397–439
Γ. Α. ΠΙΚΟΥΛΑΣ, Ἀμαξήλατο ὄδιό τὸ δίκτυο Νομοῦ Λαρίσης	441–447
ΑΝΘΗ ΜΠΑΤΖΙΟΥ-ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ – Γ. Α. ΠΙΚΟΥΛΑΣ, Ἀπελευθερωτική ἐπιγραφή ἀπὸ τὴ Δημητριάδα	449–454
ΠΑΝΤΕΛΗΣ Μ. ΝΙΓΔΕΛΗΣ, Ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Ἀκτῆς τῆς Χαλκιδικῆς. Μὲ ἀφορμὴ δύο ἐπιγραφές τῶν αυτοκρατορικῶν χρόνων	455–472

ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Ι. ΣΙΓΑΛΑΣ (†) – ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Ἐπιγραφές ἀπὸ τὸ Ἄφροδίσιον τῆς Θήρας	473–480
--	---------

C. NEEFT, The Corinthian pottery at the Aphrodite Sanctuary of Ancient Thera	481–482
ΒΟΥΛΑ Ν. ΜΠΑΡΔΑΝΗ, Ἐπιγραφές Νάξου ἀνέκδοτες	483–498
ΝΙΚΟΣ ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ, Ἐπιγραφικά Ἀνδριακά σύμμεικτα	499–516
ΔΕΣΠΟΙΝΑ Α. ΤΣΑΡΔΑΚΑ, Εγγάρακτη επιτύμβια στήλη ἀπὸ τὴ Χίο	517–520
ΑΘΗΝΑ ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Ενεπίγραφα ὄστρακα ἀπὸ τοὺς Ζάρακες Καρυστίας	521–540
ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Θραῦσμα ἐνεπιγράφου πίθου ἀπὸ τοὺς Ζάρακες Καρυστίας	541–544
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Β. ΚΡΙΤΖΑΣ, Κρητικές επιγραφές II	545–566
ΓΙΑΝΝΗΣ Ζ. ΤΖΙΦΟΠΟΥΛΟΣ, Ἐπιγραφές Συβρίτου Νομοῦ Ρεθύμνης	567–578
ΝΟΤΑ ΚΑΡΑΜΑΛΙΚΗ – ΓΙΑΝΝΗΣ Ζ. ΤΖΙΦΟΠΟΥΛΟΣ, Νέες ἐπιγραφές Συβρίτου Νομοῦ Ρεθύμνης	579–587
NICHOLAS SEKUNDA, A Late Archaic Inscription from Phalasarna, Crete	589–593
NICHOLAS SEKUNDA, The Date and Circumstances of the Construction of the Fortifications at Phalasarna	595–600
ἔ ρ ε υ ν α	
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Χ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ – ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΛΛΙΟΝΤΖΗΣ, Συνοπτικός κατάλογος τῶν ἐπιγραφῶν τῆς ἐκθέσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου	601–615
ΔΗΜΗΤΡΑ ΣΤΑΘΑΚΗ, Συνοπτικός κατάλογος τῶν ἐπιγραφῶν τῶν Μουσείων Μυτιλήνης	617–634
ΜΑΡΙΑ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ, Αρχεῖο Αποστόλου Σ. Αρβανιτοπούλου (1874–1942)	635–647
ΠΡΟΣΘΕΤΕΑ	
ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Ἄττικὸ ψήφισμα τοῦ 5ου αἰ. π.Χ.	649–656
MICHAEL J. OSBORNE, Five Hellenistic Decrees of the Salaminian Thiasotai of Bendis	657–672
ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Τρία Ἄττικά σημειώματα	673–674
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΛ. ΘΕΜΟΣ, Βοτακίων καταπύγων	675–678
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΕΡ, Στήλη πεσόντων τῆς Ἐρεχθίδος	679–692
ν ε κ ρ ο λ ο γ ί ε ς	
Καὶ ὑπερφυῶτε... Εἰς μνήμην Τάσου Ἄθ. Γριτσοπούλου	695–702
Γεώργιος Πετρόπουλος-Σαγιάς (1918–17.7.2004) – Βένια Πετροπούλου (1923–25.9.2009)	703–706
σ ύ μ μ ε ι κ τ α	
	707–710

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΖΑΡΚΑΔΑΣ

Δύο ἐπιγραφές ρωμαϊκῶν χρόνων ἀπὸ τῆ Βιβλιοθήκη Ἀδριανοῦ

1. Ἀνέκδοτο ἐπίγραμμα

Ὁρθογώνια παραλληλεπίπεδη βάση ἀπὸ λευκὸ μάρμαρο μὲ συμφυῆ ἐπίστεψη μορφῆς ἀπλοῦ κυματίου¹. Τὸ κυμάτιο δὲν ἔχει δουλευτεῖ στὸ πίσω τμήμα τῆς βάσης, καὶ ἔχει ἀποκρουστεῖ στὸ πρόσθιο τμήμα του καθὼς καὶ στὶς ἀκμὲς πλὴν τῆς δεξιᾶς. Ἡ ἄνω καὶ ἡ ὀπίσθια ἐπιφάνεια τῆς βάσης εἶναι ἀδρῶς δουλεμένες μὲ χοντρὸ βελόνι, ἐνῶ οἱ πλευρές τῆς ἔχουν δουλευτεῖ μὲ πιὸ λεπτὸ ἐργαλεῖο. Ἡ μπροστινὴ ἐπιφάνεια ἔχει λειανθεῖ πρὸ τῆς χάραξης τῆς ἐπιγραφῆς. Ἡ βάση φέρει κατὰ τόπους ἀπολεπίσεις, κυρίως ὅμως στὶς ἀκμὲς· λείπει ἐπιπλέον τὸ κάτω τμήμα αὐτῆς. Κάθε δεῦτερος στίχος τῆς ἐπιγραφῆς ἐκκινεῖ ἀπὸ σημεῖο ἐλαφρῶς εἰσέχον σὲ σχέση μὲ τὸν προηγούμενο στίχο. Βρέθηκε στὶς 8 Δεκεμβρίου 1994 κατὰ τὴ διάρκειά σωστικῶν ἀνασκαφῶν στὴν ὁδὸ Ποικίλης 6 στὸ Μοναστηράκι². Σήμερα βρίσκεται τοποθετημένη δεξιὰ τῆς εἰσόδου τῆς εὐρισκομένης στὴν ὁδὸ Ἄρεως 3 ἀποθήκης φυλάξεως ἀρχαιοτήτων τῆς Α΄ Ἐφορείας Προϊστορικῶν καὶ Κλασικῶν Ἀρχαιοτήτων. Φέρει ἀρ. εὐρ. ΠΛ 1913 (εἰκ. 1–2).

Ύψ. (σωζ.) 0.66 μ., πλ. 0.50 μ., πάχ. 0.55μ., ὕψ. γραμμ. 0.009–0.012μ. (Φ 0.033 μ.), διάστιχ. 0.012μ.

1. Γιὰ τὴν ἄδεια μελέτης καὶ δημοσίευσης τῆς πρώτης ἐπιγραφῆς θὰ ἤθελα νὰ εὐχαριστήσω τόσο τὴν πρῶν προϊστάμενη τῆς Α΄ Ἐφορείας κ. Ἄ. Χωρέμη-Σπετσιέρη ὅσο καὶ τὴν ἀρχαιολόγο κ. Α. Σαραγά, ἡ ὁποία εἶχε καὶ τὴν ἐπίβλεψη τῆς σωστικῆς ἀνασκαφῆς κατὰ τὴν ὁποία ἐντοπίστηκε τὸ δημοσιεύμενο μνημεῖο. Θερμότατες εὐχαριστίες ὀφείλω στοὺς Α. Bulloch, Κ. Clinton, Ἄ. Π. Ματθαίου, R. Stroud καὶ Ἄ. Χανιώτη γιὰ τὶς πολὺτιμες συμβουλές τους πού μὲ βοήθησαν νὰ ἀποφύγω πλῆθος ἐρμηνευτικῶν ἀποπημάτων· τὰ ὅποια λάθη βαρύνουν ἀποκλειστικῶς ἐμένα.

2. Πρβλ. ΑΔ 49(1994) [1999], Χρονικά Β 1 21, ὅπου ὅμως δὲν σημειώνεται ἡ διεύθυνση Ποικίλης 6. Οἱ πληροφορίες πού δίδονται παραπάνω προέρχονται ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιο ἀνασκαφῶν Πλάκας, ἀρ. 7. Πολύτιμη ἦταν καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ ἀρχιεργάτη τῆς Α΄ Ἐφορείας κ. Α. Μανιάτη, ὁ ὁποῖος ἐπιμελήθηκε προσωπικῶς τῆς ἀποκάλυψης τοῦ βάθρου καὶ τῆς μεταφορᾶς του στὴ Βιβλιοθήκη Ἀδριανοῦ· τὸν εὐχαριστῶ ἰδιαιτέρως.

3ος αἰ μ.Χ.

Ταῦτα σέθεν μορφῆς ἰνδάματα λάινα θῆκα
Καλλίφρων γενέτης, ταῦτα Τρύφαινα κόρη.
Ἦν τάχα καὶ λίθος οὗτος ἐπήρατος ὃς διὰ σείο
4 μορφώθη γλυφάνοις ἐς τύπον ἀγλαΐης,
ἐξότε κυδήεις Ἄρεως Πάγος ὥπασε τιμὴν
ἄφθιτον ἀμβροσίης γευομένην μακάρων.
Ναίεις δ' Ἥλυσίου ζάθεον πέδον οὔνεκα μήτηρ,
8 κλεινὴ Ἀλεξάνδρα, θεσμὰ τελεσοαμένη
Δηοῦς καὶ Κούρης καθαρῆ φρενὶ πάσας ἔδεκτο
ἀμφὶ σοὶ ἀσβέστους ἄς ἐφόρεις χάριτας.

Τὸ ἐπίγραμμα ἀποτελεῖται ἀπὸ πέντε (5) ἐλεγειακὰ δίστιχα. Ὅπως συμβαίνει συχνότατα σὲ παρόμοια κείμενα τῆς ρωμαϊκῆς περιόδου, ἡ γλώσσα εἶναι ἀρχαϊζουσα καὶ ὁ συνθέτης τοῦ ἐπιγράμματος δὲν κατάφερε νὰ ἀποφύγει μία μετρικὴ ἀρρυθμία στὸν τελευταῖο πόδα τοῦ πέμπτου ἐξαμέτρου³. Βάσει τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων τὸ ἐπίγραμμα μπορεῖ νὰ χρονολογηθεῖ στὸν 3ο μεταχριστιανικὸ αἰώνα⁴. Τὸ πλησιέστερο παράλληλο εἶναι αὐτὸ μᾶς ἀποσματικῶς σωζόμενης ἐπιτύμβιας ἐπιγραφῆς, ἡ χρονολογία τῆς ὁποίας, σύμφωνα μὲ τὸν πιὸ πρόσφατο ἐκδότῃ της, εἶναι “late 2nd–early 3rd century A.D.”⁵.

Σχόλια

1–2 Δηλώνεται ἡ ἀνέγερση τοῦ μνημείου στὴ μνήμη τῆς τεθνεώσης Τρυφαίνης ἀπὸ τὸν πατέρα της Καλλίφρωνα. Ἡ σχετικὰ σπάνια λέξη ἴνδαλα ἀπαντᾷ καὶ στὴν περίπου σύγχρονη ἐπιγραφή IG II² 12142 (στίχ. 4: ἴνδαλα ψυχῆς), ποὺ σώζεται μόνο μερικῶς. Τόσο ἡ ὡς ἄνω λέξη ὅσο καὶ ὁ τύπος τοῦ στίχου 4 πρέπει νὰ ἀναφέρονται ὄχι σὲ ἀνάγλυφο, ἀλλὰ σὲ ἀγαλμα, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸν τύπο τῆς βάσεως. Ἡ ἐπανάληψη τῆς ἀντωνυμίας ταῦτα, (*ἀναφορά*) ἐστιάζει τὴν προσοχὴ τοῦ ἀναγνώστη στὸ μνημεῖο.

3–4 Γιὰ τὴν ἑναρξὴ τοῦ 3ου στίχου πρβλ. Ἀράβ. [Α. Πλ.] VI 225, ἣν τάχα συρίζοντος ἑναργέα Πανὸς ἀκούειν. Ἡ λέξη ἐπήρατος χρησιμοποιεῖται κάποτε γιὰ

3. Πρβλ. *Steinepigramme* II, ἀρ. 09/05/28, στίχ. 6.

4. Σημειωτέον ὅτι στοὺς δύο πρώτους στίχους τῆς ἐπιγραφῆς τὰ σίγμα καὶ τὰ ἔπιλον εἶναι τετρασελῆ, ἐνὸς στοὺς ὑπόλοιπους μνηοειδῆ. Πιθανῶς νὰ πρόκειται γιὰ τὸ ἔργο δύο διαφορετικῶν χαρακτῶν.

5. E. G. Bradeen, *Athenian Agora vol. XVII. Inscriptions: The Funerary Monuments*, Princeton 1974, ἀρ. 1041, πίν. 83.

να δηλωθεί τὸ ἀνθρώπινο κάλλος⁶, ἀλλὰ ἐδῶ ἀναφέρεται στὸν κατεργασμένο λίθον (πρβλ. στίχ. 1, ἰνδάλματα λάινα), κατὰ τὴν ὀμηρική πρακτική ἀπόδοσης τοῦ ἐπιθέτου σὲ ἄψυχα οὐσιαστικά⁷. Ἐπιτόλαια ἀνάλυση τοῦ κειμένου μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει στὸ βεβιασμένο συμπέρασμα ὅτι ἐδῶ ἐννοεῖται ἀναφορὰ σὲ γλυπτική ἀναπαράσταση τῆς Χάριτος Ἀγλαΐας. Ὅμως οἱ προηγούμενοι στίχοι καθιστοῦν σαφές ὅτι τὸ ἐπιτύμβιο γλυπτὸ ἀπεικόνιζε τὴ νεκρὴ Τρύφαιναν. Θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ὑποθέσει ὅτι τὸ πρόβλημα δημιουργεῖται ἀπὸ σχῆμα ὑπερβατόν. Σὲ αὐτὴν τὴν περίπτωση ὁ ἐμπρόθετος προσδιορισμὸς εἶναι ὄχι διὰ σεῖο, ἀλλὰ διὰ ἀγλαΐης, καὶ ὁ ποιητικὸς τύπος τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας σεῖο λειτουργεῖ συντακτικῶς ὡς γενική ὑποκειμενική ἐξαρθώμενη ἀπὸ τὸ οὐσιαστικὸ ἀγλαΐης: τὸ ἄψυχο ὑλικὸ ἐπομένως κατέστη ἐπήρατον διὰ τῆς ὁμορφιάς τῆς νεκρῆς. Ἐναλλακτικῶς τὸ τύπον ἀγλαΐης δύναται νὰ ἐκληφθεῖ ὡς μία ἐνότητα. Τότε ἡ αἰτιατικὴ τύπον, ἂν καὶ διατηρεῖ ὀπωσδήποτε κάτι ἀπὸ τὴν ἔννοια «ἀγαλμα», πρέπει νὰ ἐρμηνευθεῖ πρωταρχικῶς ὡς «πρότυπο» ὁ ἐπεξεργασμένος λίθος ἐπομένως ἔγινε «παράδειγμα, ὑπόδειγμα ὁμορφιάς/λαμπρότητας». Ἄν καὶ ἡ πρώτη λύση μοῦ φαίνεται προτιμητέα, τὸ γενικὸ νόημα εἶναι παρεμφερές καὶ στὶς δύο ἐκδοχές, καθὼς ὁ λίθος παρουσιάζεται νὰ μετουσιώνεται, σχεδὸν μεταφυσικά, σὲ κάτι ὁμορφο χάρη στὴν Τρύφαιναν, ἢ μᾶλλον μέσῳ αὐτῆς. Ἄλλωστε τὸ ἀγλαΐης φαίνεται νὰ προαναγγέλει τὸν τελευταῖο στίχο καὶ τὶς ἀσβέστους χάριτας τῆς Τρυφαίνης. Τέλος, ἀξιοπρόσεκτη εἶναι καὶ ἡ σχετικὰ σπάνια λέξι γλυφάνοις ποὺ ἀναφέρεται στὰ ἐργαλεῖα τοῦ γλύπτη⁸.

5–6 Χρονικὲς προτάσεις εἰσαγόμενες μὲ τὸ χρονικὸ ἐπίρρημα ἐξότε εἶναι μᾶλλον σπάνιες⁹. Ἀπόδοση τιμῶν σὲ γυναῖκες ἀπὸ τὸν Ἄρειο Πάγο —καὶ τὰ ἄλλα πολιτειακὰ σώματα τῆς ρωμαϊκῆς Ἀθήνας— μαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ ἄλλες πηγές: σὲ κάποιες μάλιστα περιπτώσεις πρόκειται γιὰ μεταθανάτιες τιμές, ὅπως ἀκριβῶς καὶ στὴν ὑπὸ ἐξέταση ἐπιγραφή. Ὁ ρόλος τοῦ Ἄρειου Πάγου εἶναι συχνότατα ἀπλῶς γνωμοδοτικὸς, ἐνῶ τὰ ἴδια τὰ μνημεῖα ἀποτελοῦν κατ' οὐσίαν ἰδιωτικὲς ἀναθέσεις τῶν συγγενῶν τῶν τιμώμενων γυναικῶν (ἢ ἀνδρῶν)¹⁰. Τὰ σωζόμενα ἐπιγραφικὰ παραδείγματα ὑποδεικνύουν ὅτι οἱ ἀποδέκτες τέτοιου τύπου τιμῶν προέρχονταν ἀπὸ τὰ ἀνώτερα στρώματα τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας, καὶ τὸ ἴδιο μπορεῖ νὰ ὑποτεθεῖ

6. Πρβλ. W. Peek, *Griechische Vers-Inschriften: I. Grab-Epigramme*, Berlin 1955, 139, ἀρ. 570, στίχ. 3, [Χρ]υσόγονον τόδε σημα ν[έον] καὶ ἐπήρατον [ἴσχει].

7. LSJ⁹ s.v. ἐπήρατος.

8. Βλ. LSJ⁹ s.v. γλύφανος.

9. Βλ. Peek, ὀπ. π., 476, ἀρ. 1592, στίχ. 1–2, ἔκτοτέ μου ψυχὴ κατεπίσατο ἐξότε Πρεῖσκαν| σὺνβιον ἀγνωτάτων ἥρπασας ἐκ λεχέων: *Steinepigramme I*, ἀρ. 01/21/01 Patmos, στίχ. 9, ἐξότε μιν Σκυθίηθεν Ἀρήϊος εἶσεν Ὀρέστης.

10. D. J. Geagan, *The Athenian Constitution After Sulla*, *Hesperia* Suppl. XII, Princeton 1967, 33–34, 41, 140–150 (βλ. κυρίως τὶς ἐπιγραφές IG II² 4042κέ.).

βάσιμα για την Τρύφαιναν και την οικογένειά της. Ο 6ος στίχος του ἐπιγράμματος χριζεί περαιτέρω σχολιασμοῦ. Προτάσεις περιέχουσες κάποια μορφή τοῦ ρήματος γεύομαι ἀπαντοῦν σχετικὰ συχνὰ σὲ ἐπιτύμβια ἐπιγράμματα. Ὡστόσο, τέτοιου εἴδους προτάσεις ἀποτελοῦν σχεδὸν πάντοτε ἀφορμὲς γιὰ νὰ δηλωθεῖ ὁ πόνος τοῦ νεκροῦ ἢ τῆς νεκρῆς γιὰ τὴν ἀπώλεια τῶν ἐπίγειων ἀπολαύσεων¹¹. Ἀντιθέτως ὁ δημιουργὸς τοῦ δημοσιευόμενου ἐπιγράμματος, μεταθέτοντας τὸ πλαίσιο χρήσης τοῦ ρήματος γεύομαι στὸν κόσμον τῶν νεκρῶν, προσέγγισε τὸ θέμα τοῦ θανάτου ἀπὸ τὴ θετικὴ πλευρὰ του, ἤτοι ὡς μέσο μέθεξης τῆς τεθνεώσης στὶς προνομιακὲς ἀπολαύσεις τῶν ἀθάνατων θεῶν¹². Τέτοια πραγματολογικὰ στοιχεῖα, καθὼς καὶ λόγοι σύνταξης, θέτουν τὸ ζήτημα πιθανῆς διόρθωσης τῆς μετοχῆς γευομένην σὲ γευομένη {ν}, ὥστε ἡ πτώση τῆς νὰ συμφωνεῖ μὲ τὸ ἐννοούμενο ἔμμεσο ἀντικείμενο σοὶ τοῦ ρήματος ὤπασε. Εἶναι πάντως μεθοδολογικῶς προτιμότερο νὰ μὴν ἐπέμβουμε στὸ κείμενο καὶ νὰ δεχτοῦμε φαινόμενο ὑπαλλαγῆς.

7–10 Μετὰ τὴν ἀναφορὰ στοὺς μάκαρες τὸ οἰκεῖο θέμα τῆς διαμονῆς τῆς νεκρῆς στὸ Ἕλυσίου ζάθειον πέδον φαίνεται νὰ εἰσάγεται σχεδὸν ἀβίαστα, καθὼς, ὡς γνωστόν, τὰ Ἕλυσια πεδία καὶ οἱ νῆσοι τῶν μακάρων ἀποτελοῦσαν σχεδὸν συνώνυμα σύμβολα τοῦ κατεξοχῆν ἐνδαιτήματος τῶν ἐνάρετων νεκρῶν¹³. Ἀλλὰ οἱ μάκαρες τοῦ ἐπιγράμματος εἶναι μᾶλλον οἱ ἀθάνατοι θεοὶ καὶ ὄχι οἱ εὐσεβεῖς τεθνεῶτες καὶ ἐπομένως ἡ μετάβαση ἀπὸ τοὺς μάκαρες στὸ Ἕλυσίου ζάθειον πέδον εἶναι περισσότερο συνειρμικοῦ χαρακτήρα¹⁴. Ὁ οὐδέτερος τύπος πληθυντικοῦ θεσμὰ εἶναι ποιητικὸς καὶ ἀπαντὰ κυρίως σὲ ὕστερα λογοτεχνικὰ κείμενα μὲ τὴν ἐξάιρεση μίας μόνο χρήσης του ἀπὸ τὸν Σοφοκλῆ¹⁵. Οἱ ἐδῶ ἀναφερόμενες τελετὲς

---

11. Βλ. Peek, ὄπ. π., 270, ἀρ. 974, στίχ. 1–2, μήπω γευσάμενος ἥβης | ὦλισθον ἐς Ἄδου· 271, ἀρ. 975, στίχ. 4, ἄρτι με γευόμενον ζωᾶς βρέφος ἤρπασε δαίμων· ἀρ. 976, στίχ. 1–2, ἄρτ<ι> με γευομένην γλυ|κεροῦ βιότου κατὰ δῶμα | ἀνδρὸς κουριδίου | Μοῖρη [σ]βέσε· 307, ἀρ. 1083, στίχ. 5–6, θάψε δὲ κούρην μήπω τοῦ γλυκεροῦ | γευσαμένην βιότου.

12. Παρόμοιο θέμα συναντᾶται σὲ ἐπιτύμβιο ἐπίγραμμα τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνα ἀπὸ τὴ Σμύρνη (*Steinerpigramme* 05/01/64 Smyrna), ὅπου μὲ ἔμφαση δηλώνεται ὅτι ὁ νεκρὸς βρῖσκεται κοντὰ στοὺς μάκαρες (στίχ. 6, καὶ με θεῶν μακάρων κατέχει δόμος ἄσσον ἰόντα· 9–10, καὶ μοι κλέος ἐσθλὸν ἔδωκεν | οἰκεῖν ἐν μακάρεσσι κατ' οὐρανὸν ἀστερόεντα· 16, [νέκταρ ὄτ' ἐν] προχοαῖσιν ἐπισπένδω μακάρεσσι) ὡς συνδαιτημόνας τους (στίχ. 13–14, καὶ με παρὰ τριπόδεσσι καὶ ἀμβροσίῃσι τραπέζαι[s] | ἠδόμενον κατὰ δαῖτα θεοὶ φίλον εἰσορόωσιν).

13. Γιὰ αὐτὲς τὲς ἐκφράσεις καὶ ἄλλες ἰσοδύναμες (π.χ. χώρος εὐσεβέων) βλ. A. Le Bris, *La mort et les conceptions de l'au-delà en Grèce ancienne à travers les épigrammes funéraires*, Paris 2001, 60–71.

14. Πρβλ. τὲς παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ στίχου 6. Ὡστόσο ὁ καθηγητὴς Clinton (*per epistulam*) ἰσχυρίζεται, μᾶλλον ὀρθῶς, ὅτι τέτοιου εἴδους ἐννοιολογικὲς διαφορὲς εἶχαν ἀμβλυνθεῖ σὲ μεγάλῳ βαθμῷ κατὰ τὴν περίοδο στὴν ὁποία ἀνήκει τὸ ἐπίγραμμα.

15. TrGF Sophocles F92, οὐ γάρ τι θεσμὰ τοῖς ἀστίταις πρέπει.

τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Κόρης εἶναι φυσικά τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια πὺν κατὰ τὴ ρωμαϊκὴ περίοδο — κυρίως ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ μετὰ — ἔγιναν ξανὰ ἰδιαίτερος δημοφιλή¹⁶. Ἡ μέσης διάθεσης μετοχὴ τελεσσαμένη ὑποδεικνύει ὅτι ἡ μητέρα τῆς νεκρῆς Ἀλεξάνδρα δὲν ἦταν ἰέρεια, καθότι σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωσι θὰ περιμένε κανεὶς τὸ ἐνεργητικὸ τέλος¹⁷. Ἀντιθέτως τὸ μέσο τελέομαι μαρτυρεῖται τουλάχιστον μία φορὰ μὲ τὴ σημασία τοῦ «*συμμετέχω σὲ μυστηριακὰς τελετὰς*» καὶ ἐπομένως εἶναι σχεδὸν βέβαιο ὅτι τὸ κατηγορηματικὸν θεσμὸν τελεσσαμένη ὑποδηλώνει μύθησιν¹⁸. Δὲν ἀποκλείεται μάλιστα ὁ πληθυντικὸς ἀριθμὸς θεσμῶν νὰ ἔχει ἐπιλεγεῖ συνειδητὰ ἀπὸ τὸν ἐπιγραμματοποιὸν γὰρ νὰ δηλωθοῦν τὰ διάφορα στάδια τὰ ὅποια ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ περάσει ὁ ὑποψήφιος μύστης.

Οἱ τρεῖς τελευταῖοι στίχοι ἐμπεριέχουν τὴν ἰδεολογικὴ κορυφώσι αὐτοῦ τοῦ φαινομενικὰ κοινότοπου ἐπιγράμματος. Ἡ φράσι καθαρὴ φρήν ὡς ὑποδήλωσι ἠθικῆς καθαρότητος ἀπαντὰ σὲ ἐπιγράμματα μὲ αὐξανόμενη συχνότητα μετὰ τὸν πρῶτον π.Χ. αἰῶνα· λόγου χάριν, σὲ ἐπιγραφή ἀπὸ τὴν Εὐρωμο τῆς Καρίας συναντοῦμε τὸ θέμα τῶν χαρίτων ὡς φυσικοῦ ἐπακόλουθου ἠθικῆς καθαρότητος¹⁹. Πρόκειται γὰρ ἐκφράσεις κυρίαρχων φιλοσοφικοθρησκευτικῶν ἀντιλήψεων τῆς ρωμαϊκῆς περιόδου πὺν ἀφοροῦν στὴ διάδρασι μετὰξὺ ἠθικῶς ἀνεπίληπτου βίου καὶ ἀνταμοιβῆς — κυρίως, ἀλλὰ ὄχι ἀποκλειστικὰ — στὴ μετὰ θάνατον ζωῆ.

---

16. Βλ. Κ. Clinton, *The Eleusinian Mysteries: Roman Initiates and Benefactors, Second Century B.C. to A.D. 267*, ANRW II.18.2(1989)1499–1539, κυρίως 1516–1525.

17. Πρὸβλ. F. M. J. Waanders, *The History of τέλος and τελέω in ancient Greek*, Amsterdam 1983, 228–229. Ὁ ἴδιος, 125–126, σχολιάζει τὴν παρεμφερῆ, ὅπως φαίνεται, διαφορὰ μετὰξὺ τῶν ἐκφράσεων δίκην τελέω (“to perform justice as a juror”) καὶ δίκην τελέομαι (“to carry out a suit”, “to bring suit”, “to take proceedings as a suitor”). Πρὸβλ. καὶ Peek, ὅπ. π., ἀρ. 1470, στίχ. 7–8, μαρμάρου ἐκ Παρίας δὲ τελεσσαμένη τὸδε σᾶμα | πατρὶ σὺν Ἀρχίνωι σὸν δέμας ἐκτέρισεν, ὅπου γὰρ τὴν ἀνάθεσι τοῦ μνήματος ἀπὸ τὴν μητέρα τῆς νεκρῆς χρησιμοποιεῖται ἡ μετοχὴ τελεσσαμένη, καθὼς τὸ ἐνεργητικὸν τελέσσασθαι θὰ καθιστοῦσε τὴν μητέρα γλύπτρια!

18. Πλάτ. Φαῖδρ. 249c, τοῖς δὲ τοιοῦτοις ἀνὴρ ὑπομνήμασιν ὀρθῶς χρώμενος, τελέους αἰεὶ τελετὰς τελοῦμενος, τέλος ὄντως μόνος γίγνεται· βλ. Κ. Clinton, *Stages of Initiation in the Eleusinian and Samothracian Mysteries*, σὸ M. B. Cosmopoulos (ed.), *Greek Mysteries: The Archaeology and Ritual of Ancient Greek Secret Cults*, London – New York 2003, κυρίως 51–60.

19. Βλ., ἰ.χ., *Steinepigramme*, ἀρ. 01/17/01 Euromos, ἰδίως στίχ. 1–2 (εἰ καθαρὰν, ὦ ξεῖνε, φέ|ρεις φρένα), μὲ τὴν καίριεσι ἐπισημάνσεις τοῦ E. Voutiras, *Zu einer metrischen Inschrift aus Euromos*, EA 24(1995)15–20. Ὁ ἴδιος συμπληρώνει τοὺς στίχους 5–6 τοῦ ἐπιγράμματος ὡς οὐ στέργει φαῦλους ἱερὸς δόμος ἀλλὰ κολάζει, τοῖς δ' ὄσιοις | [ὄσιους ἀντιμέμει| χάριτας] ἐπὶ τῆ βᾶσει τῆς *ILindos* 197f, στίχ. 11–12, οἶδε γὰρ ἐσθλοῖς | πατρὶς ἀειμνάστους ἀντιμέμειν χάριτας (ἀξιοσημείωτη ἡ ἀντιστοιχία τῶν ἀειμνάστων χαρίτων τῆς ἐπιγραφῆς τῆς Λίνδου πρὸς τὴν ἀσβέστους χάριτας τοῦ ἀθηναϊκοῦ ἐπιγράμματος). Γὰρ τὴν σημασία τῆς καθαρότητος τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ θρησκεία βλ. A. Chaniotis, *Reinheit des Körpers – Reinheit des Sinnes in den griechischen Kultgesetzen*, σὸ T. Assmann – T. Sundermeier (eds.), *Schuld, Gewissen und Person*, Gütersloh 1997, 142–178.

Είναι ωστόσο πιθανόν ότι στο παρόν επίγραμμα ή δοτική του τρόπου καθαρῆ φρενὶ ἐπιτελεῖ ἓναν πολὺ συγκεκριμένο στόχο, ἀπηχῆ δηλαδή τις τελετὲς καθαρῶ που προηγούνταν τῆς διαδικασίας μύησης κατὰ τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια.²⁰ μάλιστα ὁ Λιβάνιος ρητῶς ὁμιλεῖ —ἀναφερόμενος στὸ συγκεκριμένο στάδιο τῶν Μυστηρίων— καὶ περὶ καθαρότητος τῆς ψυχῆς.²¹

Εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ διαμονὴ τῆς Τρυφαίνης στὰ Ἠλύσια πεδία καὶ ἡ μύηση τῆς Ἀλεξάνδρας στὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια βρίσκονται σὲ αἰτιακὴ μεταξὺ τους σχέση, ἀλλὰ ἡ ἀκριβὴς χρονικὴ ἀκολουθία παραμένει καταρχὰς ἀμφίβολη. Ἐφόσον τὸ οὐνεκα ἐκλήφθει ὡς αἰτιολογικὸς σύνδεσμος τότε τὸ θεολογικὸ περιεχόμενο τοῦ ἐπιγράμματος ἔχει ὡς ἐξῆς: ἡ Ἀλεξάνδρα εἶχε μνηθεῖ στὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια. Ἀπότοκο τῆς μύησης τῆς ἦταν ἡ πρόσληψη τῶν χαρίτων ποὺ χαρακτηρίζαν τὴν κόρη τῆς Τρύφαιναν ἐν ζωῇ καὶ ποὺ τελικῶς τῆς ἐπέτρεψαν νὰ κατοικοεδρεύσει στὰ Ἠλύσια πεδία. Ἀπαραίτητη συντακτικὴ συνθήκη γιὰ αὐτὴν τὴν ὑπόθεση εἶναι νὰ ἐκλήφθει ὁ σπάνιος συνδυασμὸς ἀμφί + δοτικὴ (ἀμφί + σοι) ὡς ἐμπρόθετος προσδιορισμὸς τῆς ἀναφορᾶς²². Ἡ συγκεκριμένη ἐρμηνεία ἔχει τὸ πλεονέκτημα ὅτι δημιουργεῖ σχέση αἰτίας-αἰτιατοῦ μεταξὺ μύησης καὶ μετὰ θάνατον ἀνταμοιβῆς. Ἡ σχέση αὐτὴ ὡστόσο εἶναι ἔμμεση —διαμεσολαβεῖται δηλαδή ἀπὸ τὴ μητέρα τῆς νεκρῆς— καὶ εἶναι ὅπωςδήποτε δύσκολο νὰ ἀντιληφθεῖ κανεὶς πῶς ἡ μύηση ἐνὸς προσώπου καταλήγει νὰ εὐεργετῆ κάποιον ἄλλον, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται γιὰ συγγενή. Ἡ ἐρμηνεία αὐτὴ πρέπει μᾶλλον νὰ ἀπορριφθεῖ.

Μία ἐναλλακτικὴ λύση εἶναι νὰ ἐρμηνεύσουμε τὸ οὐνεκα μὲ τὴ σημασίαν τοῦ «ἐξαιτίας τοῦ ὁποίου», «γιὰ αὐτὸν τὸν λόγο». Τότε ὁ θάνατος τῆς Τρυφαίνης προηγεῖται καὶ ἡ ἀποδοχὴ τῆς στὰ Ἠλύσια Πεδία μπορεῖ εὐκόλα νὰ ἐξηγηθεῖ ὡς ἀπότοκο τῆς εὐσέβειας ποὺ χαρακτηρίζε τὸν βίον τῆς. Ἀντιθέτως ἡ μύηση τῆς Ἀλεξάνδρας στὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια μπορεῖ νὰ ἰδῶθαι ὡς ἡ —πετυχημένη κατὰ τὸ ἐπίγραμμα— προσπάθεια τῆς μητέρας νὰ ἔλθει σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴν κόρη τῆς στὸ ἐπέκεινα. Κατὰ κάποιον τρόπο οἱ ἐνέργειες τῆς Ἀλεξάνδρας ἀντιστοιχοῦν στὴ γνωστὴ ἱστορία τῆς καθόδου τῆς Δήμητρας στὸν Ἄδη πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἀπαχθείσας Περσεφόνης. Μάλιστα ἡ ἀναπαράσταση τοῦ μύθου φαίνεται ὅτι ἀποτελοῦσε ἕνα

20. R. Parker, *Miasma: Pollution and Purification in Early Greek Religion*, Oxford 1983, 283–285· Clinton, ὅπ. π. (σημ. 18), 55–56, 58–59.

21. Λιβ., *Decl.* 13.19, οὗτοι γὰρ τὰ τ' ἄλλα καθαροὶς εἶναι τοῖς μύσταις ἐν κοινῷ προσαγορεύουσιν, οἶον τὰς χεῖρας, τὴν ψυχὴν, τὴν φωνὴν Ἑλληνας εἶναι, καὶ ἰδίαν πάλιν τὸ εἶ τοῦ καὶ τοῦ σίτου ἐγεύσω, οὐ καθαρὸς πάρεϊ πρὸβλ. R. Parker, *Polytheism and Society at Athens*, Oxford 2005, 347, σημ. 86.

22. Πρὸβλ. G. L. Cooper, *Greek Syntax: Early Greek Poetic and Herodotean Syntax*, IV, Ann Arbor 2002, 2785–2786, ὁ ὁποῖος παραθέτει σχετικὰ παραδείγματα: Αἰσχ., Ἀγ. 890, 892· Σοφ., Ἠλ. 1180 (οὐ δὴ ποτ', ὦ ξέν', ἀμφ' ἐμοὶ στένεις τάδε). Βλ. καὶ S. Luraghi, *On the Meaning of Prepositions and Cases: The Expression of Semantic Roles in Ancient Greek*, Amsterdam – Philadelphia 2003, 257–264.

ἀπὸ τὰ βασικά δρώμενα στὰ ὁποῖα συμμετείχαν (ἢ ἀπλῶς παρακολουθοῦσαν) οἱ μύστες τῶν Ἐλευσίνων Μυστηρίων. Τελικὸ στάδιο τῆς τελετῆς μύσης ἦταν ἡ ἀνεύρεση τῆς Κόρης καὶ ἡ ταυτόχρονη βίωση τῆς ἐμπειρίας τοῦ θανάτου²³. Δὲν εἶναι ἄλλωστε τυχαῖο ὅτι πλῆθος ἀρχαίων πηγῶν, λ.χ. ἡ πραγματεία τοῦ Πλουτάρχου Περὶ Ψυχῆς, τοποθετοῦν τὴν κορύφωση τῆς βιωματικῆς ἐμπειρίας τῶν μυστῶν-ἐποπτῶν σὲ πανίερους λειμῶνες, σὲ τόπους δηλαδὴ ποὺ σαφῶς συμβολίζουν τὸ Ἥλυσίου ζάθεον πέδον τοῦ ἐπιγράμματος²⁴. Μὲ ἄλλα λόγια ἡ Ἀλεξάνδρα καὶ ἡ Τρύφαινα ταυτίζονται σὲ κάποιον βαθμὸ μὲ τὴν Δηῶ καὶ τὴν Κούρην: καὶ στὶς δύο περιπτώσεις πρόκειται γιὰ μητέρες ποὺ δὲν διστάζουν νὰ εἰσέλθουν στὸν Κάτω Κόσμο γιὰ νὰ συναντήσουν τὶς χαμένες κόρες τους. Γίνεται ἐπιπλέον πιὸ εὐκόλα κατανοητὴ ἡ ἀναφορικὴ πρόταση ἀσβέστους ἄς ἐφόρει χάριτας, κυρίως τὸ ἐγγενῶς διηγετικὸ ποιὸν τοῦ ἐπιθέτου ἀσβέστους, ποὺ παραπέμπει σὲ νεκρὸ ἢ νεκρῆ. Ἡ ἐρμηνεία αὐτῆ, ἐφόσον εἶναι σωστὴ, θὰ φώτιζε σὲ μεγάλο βαθμὸ ἕναν ἀπὸ τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους οἱ ἀρχαῖοι συμμετείχαν τόσο ἐνθουσιωδῶς σὲ μυστηριακὰ τελετὰς, τουλάχιστον στὰ μεταχριστιανικὰ χρόνια. Προβληματίζει πάντως ἔντονα ἡ ἔλλειψη παραλλήλων.

Ἐπάρχει τέλος καὶ ἡ πολὺ ἀπλούστερη ἐρμηνεία: ἡ Ἀλεξάνδρα συναντᾷ τὴν κόρη της στὸν Κάτω Κόσμο, ὄχι κατὰ τὴ διάρκεια τῶν Μυστηρίων, ἀλλὰ μετὰ θάνατον, χάρις βεβαίως στὴ μύσῃ της²⁵. Ἡ πίστη ὅτι οἱ μνημένοι στὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια ἐπρόκειτο νὰ ἀνταμειφθοῦν μετὰ θάνατον ἦταν ἰδιαίτερος διαδεδομένη, ἤδη μάλιστα στοὺς ἀριστοφανικούς Βατράχους, ὁ χορὸς τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀποδημήσαντες μύστες²⁶. Οἱ χάριτες ἐπομένως ποὺ λαμβάνει ἡ Ἀλεξάνδρα εἶναι ἡ ἀνταμοιβή της, παρόμοιες μὲ τὶς χάριτες ποὺ εἶχε ἤδη λάβει ἡ ἐνάρετη Τρύφαινα. Ἐξηγεῖται ἔτσι εὐκόλα γιὰ τὸ ὅτι ἀναθέτης τοῦ ἀγάλματος τῆς Τρυφαινῆς φέρεται μόνον ὁ πατέρας της, καὶ ὄχι καὶ οἱ δύο γονεῖς. Δύο ἐρωτήματα παραμένουν ὡστόσο. Πρῶτον, ἡ κοινὴ λογικὴ λέει ὅτι εὐεργετικὲς ιδιότητες κομίζονται ἀπὸ τὸν γεννήτορα στὸ τέκνον καὶ ὄχι τὸ ἀντίθετο. Βεβαίως ἡ κοινὴ λογικὴ δὲν εἶναι πάντοτε ἀσφαλῆς ὁδηγός. Ἐξάλλου ἡ ἔνσταση αὐτῆ εἶναι δυνατὸν νὰ παρακαμφθεῖ ἐφόσον ἀποδεχτοῦμε ὅτι διὰ τοῦ παραδόξου ἐξαίρεται ἀκριβῶς ἡ

---

23. Βλ. C. Sourvinou-Inwood, *Festival and Mysteries: Aspects of the Eleusinian cult*, στὸ M. B. Cosmopoulos (ed.), *Greek Mysteries*, ὅπ. π., 28-30· Clinton, ὅπ. π. (σημ. 18). Parker, ὅπ. π. (σημ. 21), 355-356.

24. Πλουτ., Περὶ Ψυχῆς fr. 178 (Sandbach): ἐκ δὲ τούτου φῶς τι θαυμάσιον ἀπήντησεν καὶ τόποι καθαροὶ καὶ λειμῶνες ἐδέξαντο, φωνὰς καὶ χορείας καὶ σεμνότητος ἀκουσμάτων ἱερῶν καὶ φασμάτων ἀγίων ἔχοντες. Πρβλ. Parker, ὅπ. π. (σημ. 21), 352-353.

25. Σημειῶνω ὅτι τὴν ἐρμηνεία αὐτῆ προορίζει ὁ καθηγητὴς Clinton (*per epistulam*).

26. Ἀρ., Βατ. 154-158, 316-319, 324-336, 340-459· πρβλ. K. Dover, *Aristophanes: Frogs*, Oxford 1993, 251-252.

ευλάβεια τῆς Τρυφαίνης. Δεύτερον, ἡ χρονικὴ ἀκολουθία τῶν γεγονότων θὰ ἔχει ὡς ἐξῆς: α) θάνατος Τρυφαίνης β) συμμετοχὴ τῆς Ἀλεξάνδρας στὰ Μυστήρια· γ) θάνατος Ἀλεξάνδρας δ) ἀνάθεση ἀγάλματος ἀπὸ τὸν Καλλίφωνα μὲ τὴ συγκατάθεση τοῦ Ἄρειου Πάγου. Δεδομένου ὅμως ὅτι τὸ κατεξοχὴν τιμώμενο πρόσωπο εἶναι ἡ Τρύφαινα, εἶναι δύσκολο νὰ ἀντιληφθεῖ κανεῖς, γιατί ὁ Καλλίφρων θὰ ἀνέγειρε μνημεῖο γιὰ τὴν κόρη του μόνον κατόπιν τοῦ θανάτου τῆς Ἀλεξάνδρας, ἐκτὸς καὶ ἂν ἡ ἀκολουθία ποὺ περιγράφεται παραπάνω ἦταν πολὺ μικρῆς διάρκειας.

Ἄξιζει τέλος νὰ ἀνακαλέσει κανεῖς τὸ ἐνεπίγραφο βᾶθρο IG II² 4058, τὸ ὁποῖο ἀνακάλυψε ὁ Φύλιος στὰ τέλη τοῦ 19ου αἰώνα μ.πρ. στὰ Τελεστήριον τῆς Ἐλευσίνας²⁷. Σύμφωνα μὲ τὸ συγκεκριμένο ἐπίγραμμα, τὸ ἄγαλμα τῆς Καλλιστοῦς εἶχε στηθεὶ κοντὰ στὴν εἴσοδο τοῦ τεμένου τῶν θεῶν ἀπὸ τὴν μητέρα τῆς Καλλίκλειαν κατόπιν τιμητικῆς ἄδειας ποὺ εἶχε λάβει ὁ πατέρας τῆς Καλλίμαχος ἀπὸ τὸν Ἄρειο Πάγο. Ἄν καὶ δὲν εἶναι σαφῆς οὔτε ἡ ἀκριβὴς ιδιότητα τῆς Καλλιστοῦς οὔτε ἂν εἶχε τιμηθεῖ μετὰ θάνατον²⁸, ἡ θεματικὴ καὶ τυπολογικὴ συγγένεια τῆς ἐλευσινιακῆς ἐπιγραφῆς πρὸς τὸ νέο ἀθηναϊκὸ ἐπίγραμμα εἶναι καταφανῆς²⁹. Δεδομένου ὅτι τὸ τελευταῖο βρέθηκε πολὺ κοντὰ στὸ ἐν ἄστει Ἐλευσίνιον εἶναι πολὺ πιθανὸ νὰ εἶχε ἀρχικῶς στηθεῖ ἐντὸς τοῦ ἀθηναϊκοῦ τεμένου³⁰.

Προσωπογραφικά

Τὸ ὄνομα Τρύφαινα εἶναι ἐξαιρετικὰ σπάνιο στὴν Ἀττικὴ προσωπογραφία. Ἄπαντὰ σὲ ἀνάθεση τοῦ 1ου–2ου αἰώνα μ.Χ.³¹, χρονολόγησι ποὺ ἀποκλείει

---

27. Ἡ πιὸ πρόσφατη ἔκδοσι τοῦ κειμένου (μὲ ἐλαφρῶς διαφορετικὴ στίξι ἀπὸ αὐτὴν τῆς IG II² 4058) ἀπὸ τὸν Κ. Clinton, *Eleusis: The Inscriptions on Stone. Documents of the Sanctuary of the Two Goddesses and Public Documents of the Deme*, Athens 2005, ἀρ. 399 ἔχει ὡς ἐξῆς: οὐνομα Καλ[λ]ιστώ, μήτηρ | δέ με Καλλίκλεια | θυγατέρα ἰφθείμην εἴσατο | Καλλίμαχου· || τοῦτο δὲ πατρί φίλωι μοι | Ἀρήιος ὤπασεν ἔδρη | ἐς γέρας ἀθανάτων· ἰστά|μεθ' ἀγχίθυροι | Δηοῦς καὶ Κούρης δαιδηφό|βρου, οὐδέ με νύκτες | [λή]σοντ' ἠελίου κάλλ[ε]ι | λα|μπόμεναι. Γιὰ τὸν τόπο εὑρεσης τοῦ μνημείου βλ. Δ. Φύλιος, *Ἐπιγραφαὶ ἐξ Ἐλευσίνιος*, ΑΕ 1883, 145–147.

28. Στὸ σχετικὸ λήμμα ὁ Clinton, ὅπ. π., χαρακτηρίζει διστακτικὰ τὴν Καλλιστὴ ὡς hearth-initiate (παῖδα ἀφ' ἐστίας), γιὰ τὸ ὁποῖο ἄξιωμα βλ. idem, *The Sacred Officials of the Eleusinian Mysteries*, TAPS n.s. 64.3(1974)98–114. Ὡστόσο ὁ καθηγητὴς Clinton, ποὺ μὲ μεγάλη προθυμία δέχτηκε νὰ ἀπαντήσῃ σὲ ἐρωτήσεις μου ἐπὶ τοῦ δημοσιευόμενου ἐπιγράμματος, δηλώνει πλέον (*per epistulam*): “Now that we have this similar epigram, I think it's more likely that Kallisto was not a hearth-initiate”.

29. Ἀξιοπρόσεκτη εἶναι ἡ ἀντιστοιχία μεταξὺ τῶν ἐκφράσεων ἐς γέρας ἀθανάτων τοῦ ἐλευσινιακοῦ ἐπιγράμματος καὶ τιμὴν ἄφθιτον... μακάρων τῆς ἀθηναϊκῆς ἐπιγραφῆς καὶ ὁ αἰσιδόξος τόνος καὶ τῶν δύο κειμένων.

30. Βλ. Μ. Μ. Miles, *The Athenian Agora. Volume XXXI: The City Eleusinion*, Princeton 1998, κυρίως 187–209, γιὰ ἐπιγραφὰς προερχόμενες ἀπὸ τὴν εὐρύτερη περιοχὴ τῆς Ἀγορᾶς καὶ σχετιζόμενες μὲ τὸ ἐν ἄστει Ἐλευσίνιον.

31. IG II² 4738, στίχ. 2.

σύνδεση με τὸ παρὸν ἐπίγραμμα, καθὼς καὶ σὲ ἐπιτύμβια ἐπιγραφή τοῦ 3ου μ.Χ. αἰώνα, ὅπου τὸ ἐλλειπῶς σωζόμενο πατρώνυμο Ἄντ[- -] καθιστᾶ σαφῆς ὅτι πρόκειται γιὰ ἄλλο πρόσωπο καὶ ὄχι γιὰ τὴν Τρύφαιναν τοῦ ἐπιγράμματος³². Σχετικῶς σπάνιο εἶναι καὶ τὸ ὄνομα Ἀλεξάνδρα³³. Τὸ ὄνομα Καλλίφρων ἀπαντᾷ σὲ ἐπιφανῆ οἰκογένεια Ἀθηναίων πολιτικῶν τοῦ 3ου μεταχριστιανικοῦ αἰώνα, δύο ἐκ τῶν ὁποίων διετέλεσαν ἐπώνυμοι ἄρχοντες³⁴. Δεδομένης τῆς πιθανολογούμενης ὑψηλῆς καταγωγῆς τῆς ἀναφερόμενης στὸ ἐπίγραμμα οἰκογένειας καὶ τῆς προτεινόμενης –βάσει τῶν γραμμάτων– χρονολόγησής τοῦ κειμένου στὸν 3ο μεταχριστιανικὸ αἰώνα, ὑπάρχει σοβαρὴ περίπτωση συγγένειας τοῦ Καλλίφρονος, πατέρα τῆς Τρυφαίνης, με κάποιον ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν. Ἐκ πρώτης ὄψεως τίποτα δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀσφαλῆ ταύτιση τοῦ Καλλίφρονος τοῦ ἐπιγράμματος με τὸν ὁμώνυμο υἱὸ τοῦ Καλλίφρονος τοῦ I, Αὐρ. Καλλίφρονα II τὸν καὶ Φροντῖνον ἢ με τὸν ἐγγονό του (καὶ υἱὸ τοῦ Καλλίφρονος τοῦ II), Μ. Ἐρένιον Καλλίφρονα III τὸν καὶ Κορνηλιανόν. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὡστόσο ὅτι ὁ ἀδελφὸς τοῦ τελευταίου ὀνομαζόταν Μ. Ἐρένιος Η[. .] ὁ καὶ Ἀλέξανδρος. Ἴσως τὸ ἐναλλακτικὸ ὄνομα Ἀλέξανδρος νὰ ἀποτελεῖ ἐνδειξὴ ὅτι ἡ Ἀλεξάνδρα τοῦ ἐπιγράμματος ἦταν μέλος αὐτῆς τῆς οἰκογένειας³⁵. Σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωση εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ Μ. Ἐρένιος Η[. .] ὁ καὶ Ἀλέξανδρος ὀνομάστηκε ἔτσι πρὸς τιμὴν τῆς μητέρας του καὶ ὅτι ἐπομένως ὁ σύζυγος τῆς Ἀλεξάνδρας τοῦ ἐπιγράμματος Καλλίφρων εἶναι ὁ ἴδιος με τὸν Αὐρ. Καλλίφρονα II τὸν καὶ Φροντῖνον.

2. IG II² 7080a (= SEG XXVII 261)

Τὴν ἐπιτύμβια ἐπιγραφή IG II² 7080a ἀπὸ τὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Ἀδριανοῦ δημοσίευσε πρῶτος ὁ J. Kirchner. Κατόπιν ὁ M. N. Tod, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε δεῖ τὸν λίθο, πρότεινε δύο διορθώσεις στὸ στίχο 6, ἥτοι ἐμαρτύρησεν ἀντὶ ἐμαρτύρισεν καὶ ἐτῶν ἀντὶ ὁ τῶν³⁶. Τὶς ἴδιες σχεδὸν παρατηρήσεις ἐπανάλαβαν 28 χρόνια ἀργότερα οἱ H. Engelmann καὶ K. Wundsam³⁷, καθὼς, ὅπως φαίνεται, τοὺς εἶχε διαφύγει τὸ ἄρθρο

32. IG II² 7190, [Τρύ]φαινα Ἄντ __ | __ ἐκ Πειραιέω[ν, | Ἀσκ]ληπιάδ[ου __ γυνή].

33. LGPN II s.v. (9 περιπτώσεις).

34. S. Follet, *Athènes au IIe et au IIIe siècle: études chronologiques et prosopographiques*, Paris 1976,

94: LGPN II. s.v. Καλλίφρων (ἀρ. 4, 5, 6).

35. Ἀντίστοιχο φαινόμενο ὀνόματος ποὺ ἐναλλάσσεται μεταξὺ συγγενικῶν προσώπων διαφορετικοῦ φύλου (συμπωματικῶς τοῦ ὀνόματος Ἀλέξανδρος/Ἀλεξάνδρα) συναντᾶται στὶς ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές IG II² 6945, Ἀλεξάνδρα | Ὁῆθεν | Κτήτου γυνή (βλ. PAA 117640) καὶ IG II² 8106, Ἀλεξάνδρα | Ἀλεξάνδρου | Αντιόχισσα (PAA 117655).

36. M. N. Tod, *The alphabetic numeral system in Attica*, BSA 45(1950)139.

37. H. Engelmann – K. Wundsam, *Aus dem Nachlass von A. Wilhelm, Teil I – Bemerkungen zu den attischen Grabinschriften IG II²*, ZPE 29(1978)60–61.

του Tod³⁸. Διατύπωσαν ώστόσο την ύπόθεση ή επιγραφή νά είναι νεώτερη του 2ου μεταχριστιανικού αιώνας (χρονολόγησης που είχε προταθεί από τον Kirchner), έπειδή ο Άθηναίος πολίτης Πολύμηστος φέρει και τό ρωμαϊκό praenomen Αύρ(ήλιος)³⁹. Μετά από αυτόψία του λίθου παραθέτω έλαφρώς βελτιωμένο κείμενο της επιγραφής μαζί με μερικές παρατηρήσεις.

Λιθόπλινθος από φαιόχρωμο μάρμαρο, σπασμένη σε όλες τις πλευρές. Έγχάρακτη γραμμή κατά τόπους σωζόμενη φαίνεται ότι κάποτε περιέτρεχε τον λίθο διαμορφώνοντας πλαίσιο. Στο δεξιό τμήμα της πρόσθιας επιφάνειας σώζεται και δεύτερη έγχάρακτη γραμμή, κατακόρυφη. Ο λίθος βρίσκεται ύπια τοποθετημένος στο δυτικό σωζόμενο τμήμα του στυλοβάτη της νότιας κιονοστοιχίας της τρικλιτης βασιλικής της Μεγάλης Παναγιάς, στο κέντρο της Βιβλιοθήκης του Άδριανού. Φέρει αρ. εύρ. BA 1229 (εικ. 3).

Ύψ. (σωζ.) 0.51μ., πλάτ. (σωζ.) 0.98μ., όρατό πάχ. 0.07μ., ύψ. γραμμ. (στίχ. 1–6) 0.035–0.037μ. (Φ = 0.06μ.), ύψ. γραμμ. (στίχ. 7) 0.045μ., διάστιχ. 0.025μ.

3ος αϊ. μ.Χ.

[Α]ύρ. Πολύμηστος Άπολλο-
δώρου Παιανιεύς τό άνγει-
ον αύτῶ ήγόρασεν έκ τῶν ιδίων
και τῶ πατρι και τῆ μητρί μου Κρα-
5 [τε]ία Άφροδεισίου έκ Γαργηττί-
[ων]· έτελεύτησεν δέ έτῶν *hedera*
ΚΓ.

Παρατηρήσεις

1 [Α]ύρ. · τό Υ δέ σώζεται σήμερα. Πολύμηστος · ή όριζόντια κεραία του Η δηλώνεται σχηματοποιημένη ως κόσμημα έλικα. Γενικότερα οι δύο πρώτοι στίχοι είναι πιό έπιμελώς χαραγμένοι από τους υπόλοιπους, με άραιότερα διευθετημένα γραμματα, αν και, όπως φαίνεται, ένας ήταν ο χαρακτήρας της επιγραφής.

3 αύτῶ· αύτῶ Kirchner, αλλά ή δάσυνση προς δήλωση της αυτοπάθειας είναι απαραίτητη.

4 Σώζεται μόνο ή δεξιά κεραία του Κ.

5 Άφροδισίου Kirchner⁴⁰.

38. Τό γεγονός έπισημάνθηκε από τους Jean και Louis Robert στο BE 1978, 171.

39. Engelmann – Wundsam, όπ. π., 60. Βλ. και SEG XXVII 261.

40. Για τις δύο γραφές του συγκεκριμένου όνόματος (άπόρροια της συνηθισμένης έναλλαγής του φωνήεντος Ι και της διφθόγγου ΕΙ στα ρωμαϊκά χρόνια) βλ. ένδεικτικά LGPN II, s.v. Άφροδίσιος.

6 Τοῦ δεύτερου Ε τοῦ ἐτελεύτησεν σώζεται μόνο τὸ ἡμικυκλικὸ περιγράμμα· ἐμαρτύρισεν Kirchner.

Σχόλια

Αὐτοψία τοῦ λίθου ἔδειξε ὅτι ὀρθῶς ὁ Tod καὶ ἀργότερα οἱ Engelmann –Wundsam πρότειναν τὴν ἀνάγνωση ἐτῶν στὸν 6ο στίχο. Ἐντούτοις στὸν ἴδιο στίχο δὲν ὑπάρχει ρῆμα ἐμαρτύρησεν (ἢ ἔστω ἐμαρτύρισεν), ἀλλὰ ἐτελεύτησεν καὶ ἐπομένως δὲν τεκμαίρεται ἡ χριστιανικὴ ιδιότητα τοῦ 23χρονου (βλ. στίχ. 7, ΚΓ) Αὐρ(ηλίου) Πολυμνήστου Παιανιέως. Τέλος ὁ μεικτὸς τύπος τοῦ ὀνόματος (ρωμαϊκὸ ὄνομα, ἀθηναϊκὸ ὄνομα, πατρώνυμο, δημοτικὸ) ἀποτελεῖ ἔνδειξη χρονολόγησης τῆς ἐπιγραφῆς μετὰ τὸ 212 μ.Χ. (διάταγμα Καρακάλλα)⁴¹.

---

41. Βλ. S. Follet, ὀπ. π., 72–104, ἀλλὰ κυρίως 95–98. Ἐς σημειωθεῖ ὅτι οἱ παρατηρήσεις τῆς Follet ἀφοροῦν σὲ καταλόγους ἐφήβων καὶ πρυτάνεων, σὲ τιμητικὲς καὶ ἀναθηματικὲς ἐπιγραφές, καὶ ὄχι σὲ ἐπιτύμβιες. Γιὰ τὶς τελευταῖες, ὅπως σημειώνει ἡ ἴδια, ὀφείλει νὰ εἶναι κανεὶς ἐπιφυλακτικὸς. Τέλος ἡ οἰκογένεια τοῦ Αὐρηλίου Πολυμνήστου δὲν περιλαμβάνεται στὸ πρόσφατο ἔργο τοῦ S. G. Byrne, *Roman Citizens of Athens*, Leuven 2003, σιωπηλὴ ἔνδειξη τοῦ ὅτι ὁ ἐκδότης χρονολογεῖ παρομοίως τὴν ἐπιγραφὴ μετὰ τὸ 212 μ.Χ.

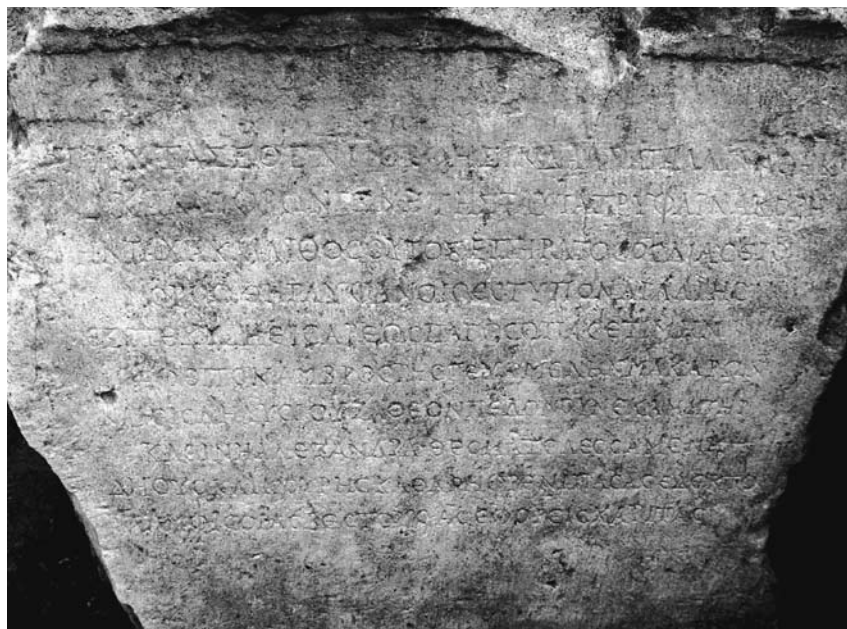
SUMMARY

NIKOLAOS PAPAZARKADAS

In the article above I present two Roman inscriptions from Hadrian's Library. The first is a hitherto unpublished third-century AD epigram in honour of a certain Tryphaina who appears to have received posthumous honours from the Areopagus. This fact along with prosopographical hints allows us to tentatively identify Tryphaina's family with a well-known contemporary upper-class Athenian family whose male members held various important offices throughout the late Imperial period. Interestingly, Alexandra, Tryphaina's mother, is said to have been initiated in the Eleusinian Mysteries with the aim of getting into contact with her daughter in the Elysian Field. If this interpretation is correct, it offers a new exciting, albeit unparalleled, insight into the content of the Mysteries. Alternatively, and perhaps more plausibly, Alexandra became an initiate in the Mysteries and eventually secured a place in the Elysian Field next to her daughter *after* her own death. The epigram is inscribed on a statue base that, in all likelihood, had originally been erected in the City-Eleusinion. The second inscription is IG II² 7080a, a text implicitly thought to refer to a Christian dead. New readings discount that hypothesis; the deceased Polymnestos was a pagan buried at some point in the third century AD, probably after 212.

Εικ. 1. Ἡ ἐνεπίγραφη βάση (ΠΛ 1913)

Εικ. 2. Ἡ ἐνεπίγραφη βάση (ΠΛ 1913)· λεπτομέρεια

Εικ. 3. Η επιγραφή ΒΑ 1229